БРОЈ 25. ЦЕТИЊЕ, сриједа 7. маја 1914. год. ГОДИНА VII.

ЦИЈЕНА:
за Црну Гору на годину 10 перп., на по год. 5 перп.; ван земље 15 франака у злату.

ЗА ЦРНУ ГОРУ БРОЈ 10 ПАРА
ЗА СТРАНЕ ЗЕМЉЕ БРОЈ 20 ПАРА

ЛИСТ ИЗЛАЗИ
СРИЈЕДОМ и ПЕТКОМ

ВЈЕСНИК

АДРЕСА:
„Вјесник" Цетиње, (Црна Гора)

ADRESSE:
„Viesnik" Cetigné (Monténégro)

Рукописе ваља слати Уредништву „Вјесника" а претплату и огласе Администрацији
Огласи се наплаћују по погодби

Цетиње, 7. маја

Кратка али знаменита телеграфска вијест стигла је синоћ из Драча.

Есад паша, арбанашки министар војни, заробљен је и затворен на аустриској ратној лађи „Сигетвару", која је усидрена у драчкоме пристаништу. Између његове страже и међународне жандармерије повела се борба. Жандармерија је бомбардовала Есадову кућу, и посљедица је била да је Есад заробљен и одведен у ропство на аустриски ратни брод.

Први и најистакнутији Арбанас и одлучни борац за праву арбанашку самосталност постао је заробљеник — аустриски! Арбанашки Књаз сад може са ресигнацијом да гледа са прозора својега дворца у Драчу, како му десна рука, његов министар војни, тамнује у драчкоме пристаништу на једноме туђинском ратноме броду, на којем се вије црно-жута застава.

Шта ли је дочекао Есад паша!

Он, који се тако храбро борио да што дуже одржи Скадар и да га сачува Арбанији највише по жељама из Беча, постао је жртва својих родољубивих осјећања, а сужањ тобожњих заштитника своје отаџбине. Сад у ропству на „Сигетвару" имаће кад да размишља о варљивости и несатлности земаљске среће, о пролазности и ништавилу војничке славе, о незахвалности и перфидности пријатеља његове отаџбине, који заробише њеног првог генерала, њеног опробаног војсковођу, њенога упорног браниоца!

Пљесак бечке и римске штампе, који је трештао по Европи кад је Есад храбро и до крајности бранио Скадар, послије годину дана извргнуо се у јединствену незахвалност. Од Беча слављени јунак постао је и сувише брзо заробљеник на аустриском ратном броду.

Судбина Есад паше може да буде добар наук арбанашким родољубима. Есад је хтио самосталну Арбанију, независну од протектора, Арбанију балканску, без туђинских сплетака. То се није слагало са рачунима, који су се по њој плели, и зато је скинут са позорнице арбанашке политике. Кад се буде питало, шта је Есад паша скривио, те је на такав бруталан начин нападнут и заробљен, одговориће се као и за Ђорђа Бранковића „Хебскога": nihil mali fecit, sed ratus respublicae id poposcit (није учинио ништа рђаво, али тако је налагао државни разлог). „Државни разлог" не Арбаније, већ њених заштитника налагао је, да се Есад паша уклони са положаја министра војног, да му се кућа бомбардује и да се одвуче у ропство на аустриски ратни брод.

Књаз Вид није започео своју владавину под срећним знацима. Његов најбољи министар, који му је трновој круни сачувао скадарски адиђар, допао је ропства на аустриској ратној лађи. Тај догађај неће уравнати путеве мирној и срећној владавини Књаза Вида.

Арбанија остаје и на даље извор изненађења.

Рад Народне Скупштине

„Глас Црногорца" доноси поводом одлагања сједница Народне Скупштине овај чланак:

У суботу, 3. овог мјесеца указом Њ. В. Краља, сједнице Народне Скупштине која се састала у први редован сазив 29. јануара 1914., одложене су до 3. августа о. г. Послије рада од више од три мјесеца, народни посланици могли су се разићи задовољни резултатима свога рада, јер су потпуно оправдали велике наде које су у њих полагане.

Новоизабрана Народна Скупштина кад се је састала, имала је пред собом важан, тежак и патриотски задатак. Она је нашла земљу, послије срећних ратова, у новим и измијењеним приликама којима је требало одговорити у духу времена. Нове потребе тражиле су и нове реформе. Њих је Његово Величанство Краљ у Својој Пријестоној Бесједи истакао живо и убједљиво, а Народна Скупштина, са патриотизмом који јој служи на част, прихватила их одушевљено у својој адреси. Не заустављајући се на ријечима и обећањима, она је оправдала наде које је Његово Величанство изразило с оптимизмом, и привела у дјело један велики дио програма који је себи предузела.

У првом реду, она је извршила један акт пијетета према сјенима погинулих хероја који су оставили своје кости по бојиштима Арбаније, Санџака, Старе Србије и Маћедоније, за ослобођење потлачене браће, за част црногорског оружја и славу српског имена. Народна Скупштина побринула се на незбринуту сирочад и чељад погинулих и за оне који су се вратили из рата као инвалиди. Донесен је *закон о помоћи војних инвалида и породица погинулих, умрлих или несталих војника за вријеме рата и у опште у вршењу војничке дужности.* Овим законом убрисана је многа суза.

Одмах иза тога, природно се прешло на рјешавање једног важног проблема, а то је *насељавање новоослобођених крајева.* Доношењем овог закона Народна Скупштина се одужила према живим борцима који не располажу с довољно имања или које биједа гони на зараду у Америку, одакле су, тако свјесно и тако радо, похитали на крвава разбојишта, на Господареву прокламацију. А у исто вријеме, овај закон који ће ријешити питање емиграције, обрађивањем запуштених и опустјелих предјела, донијеће земљи знатних финансијских и политичких предности.

Водећи бригу о олакшању положаја нашег сељака који се тако својски залагао у крвавим бојевима и мушки и патриотски вршио своју дужност, Народна Скупштина донијела је *закон о пречишћавању рокова одређенијех законом о мораторијуму од 22. септембра 1912. год.* Њим је рок плаћања за дужне земљорадинике обустављен до 30. јуна 1914. год. закључно.

Са законима *о чиновницима грађанског реда, и затим о Краљевској Влади и о уређењу државних надлештава* ударени су нови и здрави темељи правилном функционисању државне управе.

Исто тако, није пропуштено да се обрати најживља пажња народној просвјети, и то најјасније свједочи *закон о измјенама и допунама у закону о народним школама од 2. фебруара 1907. год.* Њиме је регулисано учитељско питање, врло важно по просвјећеност наших широких слојева, и стављајући учитеље у боље и сигурније материјалне услове, омогућио им је да се посвете своме задатку и да врше своју дужност у свима васпитним и просвјетним правцима. Осим тога праведно је уређено законом *питање о државним стипендистима*, тако да можемо кроз кратко вријеме очекивати један лијеп број младих и изабраних људи који ће постати сарадници на општем напретку своје земље.

Затим, истовремено, вођена је брига о унапређењу државних финансија и прихода, а разумљиво, у првом реду о најпречим финансијским потребама земље. Несташица ситног новца изазвала је *закон о ковању сребрног, никленог и бронзаног новца,* док *закон о монополима* отвара нова средства државних прихода и својим одређењима сузбија кријумчарење које толико штети државу. Затим, са *законом о државним смјестиштима* вођен је рачун о нашим трговцима, и Народна Скупштина им је најпредусретљивије изашла у сусрет. Почетак стварања индустрије и експлоатисања природних блага у земљи, учињен је доношењем закона о давању повластице г. Ј. Коцареу, индустријалцу из Хага, *за експлоатацију петролејског мајдана „Смрдеж".*

Народна Скупштина није се разишла прије него што је свршила један од најважнијих послова, а то је *доношење финансијског закона и буџета за 1914 г.,* и тако осигурала правилно функционисање државних финансија за општи напредак земље.

Најзад, Народна Скупштина, уважавајући напоре и заслуге наших ратника, изгласала је *закон о ослобођењу војних обавезника од обавезног рада за 1913.*

То би био кратак ресиме скупштинског законодавног рада. Али треба истаћи да се, у току овог сазива, Народна Скупштина дотицала и третирала још много других различитих питања, и у свима показала се достојанствено, заузимајући вазда исправно становиште.

Ради тога, понављамо још једном, она је оправдала оно повјерење које јој је Његово Величанство изразило у Пријестоној Бесједи; она је одговорила обећањима своје Адресе, и у сагласности и сарадњи са Краљевском Владом, завршила свој први сазив, пун најбољих успјеха и резултата.

Краљ Црне Горе

Под овим насловом, грчки лист „Панелинион Кратос" (бр. 359 (918) од 29. марта т. г.). из пера чувеног грчког публицисте Д-ра Антона Спилиотопулоса, доноси један лијеп уводни чланак, ког овдје у вјерном преводу износимо у цјелини и који гласи: Телеграм који доносимо на другом мјесту у овоме листу, јавља да је ванредни изасланик Његовог Величанства нашег Краља, предстао на Цетињу, као што је имао заповијест, пред Његово Величанство Краља Црне Горе Николу I. и предао својеручно писмо Краља Константина и ратне споменице. Овим својим дјелом, наш је Краљ хтио да укаже почаст Краљу савезне државе и да тако званично запечати (потврди) осјећај пријатељства, савезништва и узајамног поштовања, која везују грчки народ са јуначким народом Црне Горе и његовим витешким Краљем, чије је чувено име, тако познато, тако љубљено и поштовано од нас Јелина.

Грчки народ који обожава и који се диви свему што је племенито и велико, увијек је научио, да са поштовањем изговара име јуначког народа црногорског и да са пуним правом гледа оличење свих врлина тог народа, у лицу његовог витешког Краља, који је ступио на пријесто године 1860. који је више од пола вијека посветио свој живот племенитим и великим дјелима, дајући највећи примјер владарске оданости за срећу и славу народа свог.

Није се само један пут или два пут Краљ Никола стављао на чело свог ратујућег народа и водио га у борбу за народне идеале и да му сачува његову слободу.

Није само један пут или два пут Краљ Никола, са сабљом у руци, понављао баснословна, славна дјела својих великих предака, те тако поучавао малене и угњетене народе, како се брани слобода и право народа од насиља и самовоље Силника, него је то радио небројено пута. Чинио је то и онда, кад су покољи у Гацку и устанак у Херцеговини принудили, тада веома малену Црну Гору, да у години 1862. објави рат Турцима. Чинио је то и онда, кад је турска флота затворила обале Јадранског Мора и кад су војске Омер — Паше и Дервиш — Паше прекорачиле границу Црне Горе, он је са својим јуначним и срчаним борцима, у години 1862. смрвио, уништио те турске хорде у Бару, Жупи и Пиви. Чинио је то и за вријеме устанка у Далмацији (Бокељски устанак) 1868. године. И онда се веома малена Црна Гора, за љубав својих саплеменика који ратоваху, ставила на супрот Аустријскоме Колосу. Чинио је то и доцније, када је за вријеме устанка у Босни и Херцеговини, у години 1876. Црна Гора, у заједници са Србијом, објавила рат Турцима и водила славне битке и односила сјајне побједе и на Никшићу и Мостару и другим мјестима, и Краљ је Никола свуда и на сваком мјесту излагао своје груди за народ свој и врхом свог мача непрекидно повлачио и нове границе својој Црној Гори. Благодарећи енергичном покрету и јуначноме дјелању Краља Николе у руско-турском рату, Црна се Гора увећала са 5.118 □ километара и са 116 хиљада становника. Данас пак послије јуначког учешћа у оба посљедња славна рата, гдје су се Србијанци, Јелини и Црногорци заједнички борили противу општих и халапљивих непријатеља, Црна се Гора удвојила т. ј. два пута увећала и у погледу становништва и у погледу земљишта и, — да се завидљива аустро-талијанска дипломатија није умијешала те да створи једно политичко и етнолошко недоношче: „Арбанију", застава би се Црне Горе лепршала, као и некада за вријеме стародревне Зете, на великоме простору Јадранског Мора.

Али Краљ, који је тако племенито и тако јуначки штитио и бранио права народа свог, био је и Краљ устројитељ у својој држави.

Поборник за народни језик, пјесник и драмски писац, писац „Балканске Царице", дао је он новог подстрека лијепој писмености у држави својој. И не само то, но и политичке слободе дао је он народу свом, даривајући му скупштину и устав. Црногорски пак Законик, чију је израду Краљ Никола повјерио чувеном познаваоцу закона Богишићу, родом из Далмације, даје јасног доказа политичке мудрости тог владара велико-трудбеника, који је у свакој прилици залагао своје частољубље, да продужи и да надмаши велика предања својих предака.

Али, мимо свега другог, ми Јелини морамо истаћи његов чисти непомућени филелинизам, ког је он у многим приликама показао, па и у своме говору у почетку црногорске скупштине, гдје је рекао за данашње Јелине: да су достојни потомци „Термопилског Хероја, јуначког Леониде". У години 1879. предузео је он још и лијепи и прерани задатак за остварење Балканског Савеза под предсједништвом Краља Јелина Ђорђа I. Разговарајући недавно са једним страним новинарским дописником, рекао је између осталога: „да би плодови оба посљедња рата били поништени ако не још и непо-

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE "DURĐE CRNOJEVIĆ"

вољни без сарадње грчке флоте“ и са пуно одушевљења одао је хвалу сунцем обасјаној Јелади, коју је упознао још кад бјеше млад, када се враћао из Цариграда.

Таквом владару, такове државе Њ. В. славни војсковођа наш Краљ. са пуним је правом подарио споменице за оба наша славна рата. Грчки пак народ биће горд, што ће те споменице, које красе груди његовог Краља, такође сијати и на часним и јуначким грудима његових Савезника: Краља Црне Горе и Краља Србије!!

Србија и Ватикан

Поред свијех настојавања да католици у новодобивеним крајевима Србије остану под протекторатом Аустрије, српска влада је ипак успјела да са Св. Столицом закључи конкордат.

Биоградска владина „Самоуправа“ о томе овако пише:

„Доносећи вијест о пројекту споразума који су израдили кардинал Мери дел Вал и г. Весић, министар Србије у Паризу, којим се предвиђа да ће Србија и Света Столица одржавати правилне дипломатске односе, и да ће се, по томе споразуму, за свету литургију употребљавати словенски језик, а као службени језик у односима између Свете Столице и Србије италијански, — биоградски дописник „Journal-a des Debats“ напомиње, како се извјесни биоградски листови жале у име православних што установљење једне католичке архибискупије у Старој Србији, и двију у Новој, дају католичком елементу у Србији важност несразмјерну према броју исповједника те вјере...

Колико ми знамо, у српским листовима ми нијесмо могли запазити незадовољство о коме говори биоградски дописник великог француског листа. Може бити — али ми ни то не тврдимо, — да таквих погледа има међу појединим свештеницима мањега образовања. Али је несумњиво да озбиљније свештене кругове онакав распоред католичких епископија у Србији ни у колико не може узнемиривати, пошто ће тим епископијама припасти онај и оноликн број припадника, колико их стварно има у Старој и Новој Србији.

Међу тим, поводом овога питања морамо напоменути, да је Србија, по свом властитом нахођењу, предузела иницијативу за споразумно рјешење тога питања са Светом Столицом, и да је врло задовољна што је тај споразум и постигнут, јер се, правилним регулисањем овога питања, отклањају све могуће заблуде и неспоразуми, који би могли потећи из неуређених односа са Римокатоличком Црквом и неуређеног положаја њених припадника у Србији. Овако, пак, ти ће се односи развијати нормално, и надајмо се, у добро свађеном интересу обију страна.

Овим споразумом, у исто вријеме, отклањају се од Србије све оне злонамјерно пуштене легенде о религиозном фанатизму српскога народа. Српски народ, одиста, жарко љуби своју православну вјеру, али нема мржње, него има само поштовање за туђу. Конкордат између Свете Столице и Србије само утврђује и легализује таква расположења у Срба, и Србија, за цијело нема разлога да због тога буде незадовољна.

Хроника

Јеловник мјесто пасоша. У једном пештанском листу неки мађарски новинар прича ову епизоду: Сједећи на тераси једног хотела у Котору и гледајући црногорска брда, зажелио се био да посјети Црну Гору. Да би то и постигао, обратио се хотелијеру за савјет, пошто није имао пасоша. Хотелијер се на то осмјехнуо и пружи му јеловник: „Ово вам је пасош за Црну Гору!“ рекао му је. Новинар се на то наљутио, али га је хотелијер увјерио, да му јеловник може замијенити пасош само ако уз њега црногорском стражару пружи дувана. Новинар је послушао овај савјет, купио доста дувана и с јеловником у џепу одвезао се аутомобилом у Црну Гору. На граници су га зауставила два црногорска стражара и он им је уручио јеловник и дуван. Дуван је нестао у торби једног стражара, док је други пажљиво загледао јеловник, мјерећи при томе новинара. Очигледно је упоређивао лични опис. Тада је јеловник вратио новинару, који се одвезао даље у земљу Црногораца. —

Једна глупа измишљотина. Прича о јеловнику сасвим је стара. А све остало од почетка до краја недотупава измишљотина.

У Котору нема ни једног хотела с терасом, изузев хотел Граца, али са ње се не само што не може видјети црногорска брда, него апсолутно ништа даље од околних кућа. Што се тиче дувана, то би се могло десити само аустриском стражару, јер је позната ствар да се из Црне Горе дуван за Боку кријумчари, пошто је аустриски рђав. Путнике за Црну Гору не предусретају на граници, пошто је ту сасвим пусти, него у првом пограничном мјесту, на Његушима, гдје пред царинарницом мора сваки путник да застане и пасоше не прегледају стражари, него комесар, племенски капетан.

Јасно је да је ово обична новинарска „патка“. Очигледно је, да је овај ваљни новинар не само ово измислио, него да није видио ни Котора, а још мање Црну Гору!

Из српских крајева

Напредак Биограда. Никада, у редовним приликама, Биоград није био живљи него сада и никада у њему није било толико послова као данас. Од почетка прошле године у Биоград је стигло преко 16.000 насељеника. Стижу још сваки дан, хиљадама се пријављује и моле дозволу за насељавање. Пријављују се Срби и остали Југословени из свих крајева, па чак и из Америке. Али почели су се пријављивати и несловени. Тако је само око пет стотина мађарских кућа поднијело молбу српској влади да им допусти насељавање у Србији. Биоград је препун. Можете обићи све биоградске хотеле ма у које доба дана и тешко да ћете добити собу. У току ове и идуће године подиће се још седам великих хотела са близу осам стотина соба. И то ће једва бити доста за масу свијета која непрестано расте и која већим дијелом тавори са становима. Руси, Французи, Нијемци, Талијани, Енглези, представници американских фабрика и подузећа, инжињери, рудари, предузимачи, фабриканти, радници, занатлије, учитељи преплавили су Биоград. Велике стране фабрике и трговачке куће похитале су да понуде своје производе. Прије неколико година огласи страних кућа у биоградским листовима били су веома ријетки. А сада у року од недјеље дана стигли су у Биоград само из Париза три представника чувених агенција које траже да им биоградски листови дају искључиво право на рекламу француске трговине и индустрије — путем огласа. Са Русијом је тако исто, — са Њемачком такође.

Арбанска анархија

„Ново Время“, поводом преговора између Зографоса и међународне комисије, донијело је сљедећи чланак:

Телеграми су саопштили, да је примирје са Зографосом закључено, и да су те вијести о примирју „изазвале велико задовољство у Атини“. Тако је, епирско становништво, које је до прије кратког времена сматрано као разбојници и буновници, признато као ратничка страна; са њим се закључује примирје; а примирје је интересантно по томе — не потписује га арбанска влада и краљ, већ контролна међународна комисија, т. ј. велике силе — Европа. Значи да концерт великих сила санкционише, ако не самосталност, оно онда, у сваком случају, аутономију Епира: још једна нова подеротина на пергаменту, на коме је написан Лондонски Уговор...

Посљедице тога примирја биће за новостворену арбанску краљевину веома озбиљне. Прије свега оно наноси велики удар престижу, како њемачком лајтнанту, који је дошао на пријесто Арбаније, тако исто и Есад паши који је уз њега пристао. Веома је тежак удар за Есадов положај. Улога Есад паше према Епиротима може бити, да је била још двосмисленија но она, — коју је он играо до и за вријеме предаје Скадра.

Зна се, да су у интерегнуму, у периоди, када је Есад паша био неограничени господар средње Арбаније, учињени покушаји да се обезоружају Епироти, и, сљедствено, да се онемогуће, да се могу у будуће дићи противу арбанске владе. Те покушаје озбиљно је предузео, тадашњи Акифам паша, губернатор Елбасана. Есад је, у то вријеме отворено заштићивао православне школе и епирско грчко становништво. Он се и овдје трудио да игра улогу спаситеља отаџбине.

Несумњиво, ово примирје у многоме ће нашкодити и угледу принца Вида. Арбанци цијене више свега војне заслуге, стратегијски таленат. Исход борба са Епиротима показао је, да је књаз, који је на тако свечан начин објавио мобилизацију, веома мало познат са војним стварима. Арбанци су добили слику, да је принц потрошио много новаца на арбанску жандармерију, а од ње није било никакве користи. „Много новаца“ треба разумјети буквално. Један кореспондент, који се бави у Арбанији, прорачунао је, да холандски пуковник, заповједник цјелокупне жандармерије, добија двадесет хиљада перпера, остали официри по петнајест, а војници од 70 до 140 мјесечно. На тај начин, расходи на одржање војске износе на 300 хиљада мјесечно, — што је колосална сума за тако мале приходе земаљске. Сва саопштења из Арбаније до данас гласе, да у земљи влада анархија; да све приходе прождире молох милитаризма. Ако се сада увидјело, да скупоцјена жандармерија није способна била, да побједи двадест хиљада бунтовника, — онда се само по себи разумије, да ће та слика бити још црња по принца Вида. И само та околност, што поред повреде основних начела међународног права о независној држави, међународна комисија потписује са Зографосом примирје, а не владајући краљ у Арбанији, свједочи да је она узела понова у своје руке суверену власт.

Али од највеће важности закључено примирје имаће недогледних посљедица по сам положај Арбаније. Не треба заборавити да је принц Вид — колико се може цијенити по саставу кабинета и министрима — отпочео своју владу с тим, што је основицу управе поставио на мусломанском елементу и крупних посједника. Сва лица, која су била до сада арбанашки министри, припадала су класи бејова, т. ј. велико посједницима. Послије ових преговора мора наступити велики социјални преврат, који би Арбанију извео из средњевјековног уређења, коме је положио темељ Туркан и Есад, Зографос, на против, представља интересе малих сопственика и демократских идеја. Епир се не разликује по томе од сјеверне Тесалије. Из овога се види, да нијесу баш тако прости аграрни односи, као што изгледа на први поглед. Лако је рећи: Аутономија сјеверног Епира. Али ако се само добро запазе аграрни односи који владају у Арбанији и Епиру, онда ће се одмах увидјети, да аутономија сјеверног Епира, значи, неизљечиву рану на тијелу независне Арбаније; јер та аутономија, самом својом егзистенцијом, створиће на југу Арбаније аграрно-социјални поредак, који ће се дијаметрално разликовати од поретка, који ће још дуго владати у Арбанији. Претпоставља се, да ће се национални раздори прекинути са стварањем аутономије, и да ће Епироти, помиривши се са новим положајем, престати да теже за јединством са Грчком, — али то се никада неће постићи, јер ове двије противположне идеје, једну коју представља Есад, а другу Зографос, никада се не могу изравнати у једном државном организму. Кад јужна Арбанија добије могућност да управља независно од центра — онда ће се у исти мах у њој отпочети да развија такав политички режим, који ће привлачити на себе симпатије Јужне Арбаније.

Епир представља за Арбанију, оно што је она некада представљала за младотурски режим. Арбанци су тежили за аутономијом и подривали централни систем младотурски.

По овоме можемо цијенити, и претпостављати за закључење примирја са Зографосом не значи крај арбанашких немира.

Економска ситуација Аустрије на Балкану

Под горњим натписом париски „Тан“ доноси овај занимљиви чланак:

Тројни Савез је од 1892. год. усвојио заједничку трговинску политику чији је циљ био да Аустро-Угарску, Италију и Њемачку зближи у економском домену као и политичком, и да у том смислу, као и другом створи неку врсту офанзивног и дефанзивног савеза против остале Европе. Али та политика на аграрној и заштитној бази — којој су главни велепосједници аустриски и угарски од тада постали свемоћни заштитници — довела је Аустро Угарску, у погледу заједничке експлоатације Балканског Полуострва, у положај према њеним савезницима сасвим рђав.

Прва посљедица за Аустро-Угарску — од 1895. — била је царински рат са Румунијом и Србијом, земљама које су остале потпуно агрикултурне и које су у њу увозиле готово све производе свога земљишта. Тај двоструки царински рат није трајао дуго, али трговински односи — углављени трговинским уговорима — остали су мало задовољавајући.

Аустро-угарски извоз у Србију и Румунију изгубио је свој некадашњи привилеговани положај. Аустро-Угарска са Грчком није била склопила трговински уговор, него се односила према њој као највећма фаворизирана нација. У Турској и у Бугарској, земљама са којима је склопила трговинске уговоре, Аустрија је задржала, апсолутно узев, свој извоз; али ако се пореди оно што је посљедњих двадесет и пет година она увезла у Турску са оним што су у исто вријеме увезле Њемачка и Италија, може се рећи да је, чак и у Турској, изгубила свој положај извозничке земље.

Неколико цифара ово ће тачно показати. Г. 1884. Аустро-Угарска је, увезла у Румунију на цјелокупан увоз од 300 милиона франака 44%, Енглеска 19, Њемачка 14, Италија 1. 1910 на цјелокупан увоз од 410 милиона, Аустро-Угарска представља само 23%, Њемачка напротив 33, Енглеска 13, Италија 5. Вриједност аустро-угарске робе пала је у исто вријеме за 130 милиона из 1884. на 94 милиона 1910, то ће рећи смањити се са 32 милиона. Аустро-Угарска је изгубила у Румунији прво мјесто у прилог Њемачке.

Положај у Турској за то вријеме остао је повољан, у апсолутној вриједности, али релативно назадовољан је. Аустро-Угарска је 1885—86. увезла у Турску 19.60% од стране робе, Енгленска 35.50, Њемачка 0.10, Италија 3.

1910—11. Њемачка је увезла 9.10% Италија 8.60, Енглеска 25, Аустро-Угарска 15,50.

Резултат економског Тројног Савеза у колико је штетио Аустро-Угарској у толико је користио Њемачкој и Италији. Релативан назадак Енглеске само јој је слаба утјеха.

У Србији аустро-угарски увоз представља 1884 62%, њемачки 15. Год. 1910 прва је пала на 29% друга се попела на 41. Извоз из Енглеске од 8 попео се на 13, Италија од 2 на 3. Њемачка је заузела прво мјесто на штету Аустрије, чак је и Италија остварила мали напредак.

Само у Бугарској општи напредак Њемачке није праћен аустро-угарским назатком.

1886. аустро-угарски увоз 26.80%, њемачки 3.30.

1910. аустро-угарски 26.80%, њемачки 19.20.

Дуалистичка монархија хтјела је са Грчком да закључи трговински уговор. Грчка је одбила и претпоставила стари систем. Познато је да аустро-угарски делегати у овом тренутку поново преговарају у Атини.

Са Црном Гором потписан је уговор, али пијаца црногорска сувише је мала да би имала осјетну важност у трговинским односима Аустро-Угарске.

У Албанији најзад она очевидно губи свој положај у корист Италије. Аустро-Угарски увоз био је 1900. год. 2.035.000 франака, 1906 пао је на 1.900.000; талијански увоз био је 1900. 438.000, 1906. достигао је 2.846.000 франака.

Учешће аустријских лађа на превозу увезене и извезене робе било је 1901. год. 4% према 14 талијанских лађа; 1905 учешће Аустрије било је само 9% а учешће Италије достигло је напротив 58%.

Ове цифре истичу назадак економског утицаја Аустро-Угарске на Балкану, и у исто вријеме развијање њемачког и талијанског утицаја.

Последње поређење статистике боље ће опредијелити цјелокупну ситуацију: од 1904 до 1911, за седам година, аустријски увоз у балканске земље (Румунију, Бугарску, Србију, Црну Гору, Европску Турску и Грчку), попео се од 260 на 306 милиона круна, то ће рећи повећао се за 18% што је ситница кад се пореди са увозом Њемачке који се у исто вријеме попео од 140 на 270 милиона, што је напредак 93%. Тај резултат је тим значајнији што је Аустро-Угарска једина држава тројног савеза у директној вези са неколиким балканским државама.

Ствар је тим озбиљнија што ако балканске државе представљају само од 10 до 12% аустријског увоза, недостак колонија и незгодан географски положај за прекоокеанске везе монархији стварају апсолутну неопходност да повећа најближе сусједне пијаце.

Поремећивши територијалне услове Балкана, посљедњи ратови су у исто вријеме измјенили економску ситуацију полуострва. Румунија и Србија повећале су своју територију агриколним крајевима чија ће анексија појачати њихову актуелну трговинску политику. Грчка је добила велики простор врло плодне земље и биће тиме приморана да се приближи трговинској политици савезница; она је постала господарица Солуна, са којим је Аустрија имала више веза него са свом бившом јелинском краљевином. (Увоз 27 милијона круна према 16 милиона 1912.)

Турска територија смањила се и то окрњење повлачи собом смањење аустро-угарског увоза. Арбанија, поставши држава под интернационалном заштитом Европе и чије су обале отворене свима великим индустријским државама, неће за Аустрију бити — успркос надама које су имале — пијаца тако сигурна као за владе отоманске. Бугарска и Црна Гора остају земље у којој је аустро-угарска трговина најјача и најбоља. Ако се узме у вид да је биланс спољне трговине аустро-угарске у посљедњој години представљао пасиву од више но 800 милиона круна, основано се да закључити да нов положај на Балкану опаснији је но икад за трговинску политику монархије. Сви економисти из Аустро-Угарске — и најчувенији, као г. г. Бебаверк и Филиповић — већ су то признали.

И због тога се на све стране чује: „Садашње стање ствари постаје сваким даном све неподеснијим! ако се злу не доскочи, ми идемо на сусрет катастро-

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE DURDE CRNOJEVIĆ

фи". Криза је нарочито озбиљна у двјема покрајинама: у Галицији, гдје је емиграција, бјежећи испред биједе, прошле године одузела монархији 125.000 младих људи, вриједност једног војничког кора; и Чешка, гдје је индустрија добро снабдјевена, али рђаво организована за отпор њемачкој и талијанској конкуренцији. Али све обновљење индустријског живота монархије везано је за радикалан преображај и могућан је само ако аграрни велепосједници дају дијелова монархије пристану на концесије балканским државама, које су прије свега агрикултурне.

Аустријски, а нарочито угарски аграрци до сада су успјели да појединим тачкама уговора забране увоз живе стоке из балканских држава у Аустро-Угарску, и ограниче увоз заклане стоке. Индустријски и трговачки кругови узалудно су се борили против себичности аграраца. Ови као крајњи уступак дозвољавају повећање „овлашћеног контигента" заклане марве. Индустријалци и трговци напротив држе да би, у накнаду тачкама повољним за аустро-угарску индустрију, требало балканским државама дати потпуну слободу увоза живе и заклане стоке. Биланс аустријске спољне трговине је посљедњих десет година растући дефицит. Ипак утицај аграраца превлађује, јер на изборима они имају већину гласова.

Јадранске савезнице

Један мађарски лист који има интимних веза са талијанским службеним круговима, тврди да ће Италија у сукобу Тројног Савеза са Тројним Споразумом напустити Тројни Савез и прећи Тројном Споразуму. Шта више он мисли, да је Италија то већ тајно и учинила прије рата са Турском за Триполитанију. По његовом не да се ни замислити, да би Тројни Споразум, који је много јачи ратном флотом од Тројног Савеза, ћутке узео на знање окупацију Триполитаније, па и анектирање реченог посједа. Да је Италија у потајном савезу са Тројним Споразумом свједочи и та околност, да је за талијанско-турски рат знао Тројни Споразум као несавезник, а није знала Аустро-Угарска као савезник. Сјетимо се само, да услијед тога мало што није дошло до рата између савезне Италије и Аустро-Угарске по плану шефа генералштаба Хецендорф-Конрада и данашњег престолонасљедника Фрање Фердинанда, који су по сваку цијену хтјели напасти Италију са њеног сјевероисточног фронта. Потврђује овај факат и аустроугарско неповјерење према Италији, јер се позитивно може доказати да се Аустроугарска јако оружа и утврђује против Италије.

Само ови докази, па би били довољни да човјек буде на чисто са будућом ситуацијом. Ну, има и других околности и јаких разлога, који исто доказују и правдају држање Италије. Италија је узано полуострво. Талијанске највеће и најмодерније вароши, у којима су уложене милијарде у разна индустријска подузећа, леже на самој морској обали и тиме су изложене опасности од флоте Тројног Споразума. Шта више, с обзиром на ту околност, Италија не би могла спровести чак ни мобилизацију. Нарочито кад се узме у обзир антипатија талијанског народа према Аустро-Угарској. Исто се тако не смије изгубити из вида и та околност, да се интерес Италије нигдје не коси са интересима сила Тројног Споразума, а са интересом Аустро-Угарске и сувише.

Важно је знати и то, да Италија врло добро зна да је тежња Германаца да пресијеку Европу са Источног Мора до Средоземног Мора и да су се Германи, осујећени освајањем Солуна, окомили сад на Тријест да га задрже стално. А то исто значи, и само је сувоземни пут замијењен воденим путем. Италији не иде ово у рачун и за њу је ова германска намјера животно питање.

У прилог савеза Италије са Аустро-Угарском говори једино уговор. Не смије се губити из вида, да уговор само дотле има важност, док се уговорне стране слажу и не разиђу у интересима. Ко нам јамчи да се обје уговорне стране неће разићи у посљедњем моменту и од пријатеља постати непријатељ? Ово ће безусловно наступити у последњем моменту. Германи ће викати да је Италија перфидна а у ствари она то неће бити, јер је интерес у политици пречи од свега.

Италија од Тројног Савеза нема да добије ништа, а од Тројног Споразума много.

То се не смије изгубити из вида.

Из народа

Пљевље, 24. априла

— Прилике и живот у Пљевљима — културне установе — прослава рођен-дана Њ. В. Краљице Милене —

Негдје у половини децембра прошле године јавио сам Вам се једним дописом, па пошто су ме разни послови спријечавали да Вам се и даље чешће јављам, то сам нашао сад згодну прилику кад се по неким биоградским листовима стање у новим крајевима Црне Горе, а нарочито овдје у Пљевљима, износи у тамним бојама, што наилази овамо у опште на осуду код сваког поштеног грађанина без разлике. Јер, бар што се Пљеваља тиче, то не одговара ни из далека стварности, већ је главна тенденција свему томе да се покаже, како тобож црногорске власти већином нијесу способне за увођење реда у новим крајевима, пошто некијема ваљда не иде у рачун да се Црна Гора представи као носилац културе и напретка.

Ја се дакле нећу упуштати у обарање свих оних перфидних инсинуација и измишљотина, које су у посљедње вријеме изношене у два биоградска листа, јер би то било сувишно, већ само констатујем ту жалосну појаву, сад кад треба заједнички да прегнемо на систематском уређењу нових крајева, гдје нас очекују огромни послови, и нови задаци. Све те инсинуације не служе ни мало на част поменутим листовима, а непријатељима Српства иду у прилог.

Ја ћу, пак, противно свему томе, изнијети у кратко садашње прилике и живот у нашем мјесту, онако како у истини постоји.

Економске прилике читавог овог краја, који спада у област Црне Горе, треба признати, нијесу онакве какве би било жељети. Неприродним разграничењем ово мјесто доста је посрнуло, јер му је одузет душник, који га је колико толико држао у животу. Трговина је спанула доста на ниско, услијед слабог промета, те док не буде важних саобраћајних путова о напредовању се не може ни говорити. Становништво је већином сиромашно и то може се рећи 90%. Средњега сталежа, осим неколико мањих трговаца, и нема. Главни производ је сточарство, а житом се цијели крај не може потпуно намирити, јер је велики дио плодног земљишта припао територији Краљевине Србије. Других производа и нема. Животне намирнице доста су скупе, а што је чудновато и месо, и ако је, као што напријед рехох, сточарство главни производ. Станови су у самој вароши, услијед великог броја празних зграда, прилично јевтини, а тако и огријев, бар до сад, јер је такође добар дио шуме припао територији Крањ. Србије. Због немаштине и нерада муслиманске породице из вароши и околине постепено се селе и ако покрет за исељавање није овамо ухватио онај размјер као у другим крајевима. Народ је уопште миран и послушан, међу овдашњим грађанима, како православнима тако и муслиманима загарантована је потпуна слобода и ови посљедњи прилагођавају се посве новом стању. Поред свих неповољних економских прилика, које ће се ипак постепено средити, ради се на културном и просвјетном унапређењу овог мјеста. Увиђавнији муслимани пак увидјели су и сами потребу и корист о образовању и школовању њиховог подмлатка, те тринајесторица муслиманских младића похађају већ овдашњу гимназију, а њихов број ће порасти још више. Ради се на одржавању једног вечерњег аналфабетског курса за старије, а прваци муслимански изјавили су до сада неколико пута жељу за основно школовање своје дјеце, те ће кроз најкраће вријеме отпочети и упис исте за наредну школску годину, до којег времена уредиће се и потребне учионице.

Овдје је скоро отворена и читаоница, у згради гдје је раније постојао младотурски клуб. Иста је снабдјевена потребним намјештајем и добија приличан број листова. За чланове уписало се око 110 грађана и чиновника, православних и муслимана. Јучер је у истој било сјечење колача, јер је читаоница узела за свог патрона Св. Георгију. Томе свечаном обреду присуствовало је више угледнијих чланова муслимана. Основано је такође и пјевачко друштво „Братство", а ради се и на скором оснивању једне стрељачке дружине. С погледом пак на сиромаштво мјеста и околине покренута је била мисао да се оснује и један сиротињски фонд, те би било жељети да се та мисао и оствари.

Што се тиче уређења вароши, у општинском буџету предвиђене су извјесне своте за регулацију и насип главнијих улица, те је са овим и отпочето, а скренута је пажња и на уређење водовода, и на боље освјетљење. Доцније ће се порадити и на уређењу т. зв. чаршије, т. ј. да се мјесто садашњих дрвених дућана са ћепенцима подигну нови зидани од тврдог материјала, но све се од једном не може. Живот у вароши тече својим нормалним током. Нико се, држим, нема на што пожалити, сем на економске прилике мјеста, а што је био један случај у одвођењу у обласну управу једне ноћи неколицине овдашњих угледних грађана, који је изнесен на велико звоно, то се могло десити ушљед не баш правилног схватања дужности једног нижег полицијског органа који је дотичне грађане, који су се налазили у некој кафани, опоменуо због, како је доставио, прошлог одређеног времена за кафанске радње, те се ваљда из тога изродила препирка. Но можда би се донекле томе могла приписати и нека осјетљивост, због, тако да се изразим, нетактичности оних, који су се поменуте вечери, можда и невино веселили и пјевали, а то је било управо дан доцније послије познатог сукоба на граници код Метаљке, којом приликом су неколицина наших били рањени. Но ствар је била и прошла, а могла се десити и у најнапреднијим варошима. Не треба крити да су овдје људи мање више повучени, што је остало још од турског доба, те најрадије проводе кафански живот.

У вароши постоји једна народна, т. зв. „милет" башта гдје се особито љети може провести неколико часова на чистом ваздуху. У башти се налази и лијепо уређена кафана, из које се точи пиво из овдашње друштвене пиваре. Пиво је доста добро, али младо. Још од прије ускрса имали смо двије, три циганске свирачке дружине, које су нас у истој башти забављале свирком.

Од главних друштвених забава имали смо од прве никољданске забаве, коју је приредила била управа овд. гимназије, једну забаву у очи нове године у касини војне команде која је, може се рећи, била јединствена те врсте и забаву на дан Св. Саве у истој касини, која је такође лијепо испала. —

Од тада је настала пауза, но управа читаонице носи се мишљу да у току ове године, кад нађе за згодно, приреди неколико сијела и друштвених забава. —

Прекјуче приликом рођендана Њ. В. Краљице Милене био је приређен у 4 сата по подне скуп овдашњег чиновништва и угледнијег грађанства у народној башти, који су се за заједничким столом до вечера веселили уз свирку музике и играње народних кола, те се цијели скуп пјевајући упутио кроз варош до чаршије, гдје је одиграно и опет неколико кола, па се свак у пријатном расположењу разишао. Приликом гозбе на скупу предсједник овд. обласног суда подигао је здравицу Њ. В. Краљици која је поздрављена бурним усклицима: Живјела! Из јутра је било свечано благодарење у манастирској цркви, којему је присуствовао официрски кор, чиновништво и велики број грађанства. У овдашњој главној џамији одржано је такођер молепствије за здравље Њеног Величанства. По благодарењу испаљен је 21 топовски метак. Варош је преко дан била окићена, а у вече освијетљена. Оволико за данас на брзу руку.

Пљевљак.

Књижевност и Просвјета

Стари Мотиви. Из штампе је ових дана изашла и трећа књига пјесама „Стари Мотиви" од нашег младог али у књижевности признатог пјесника Миљуна М. Павићевића.

Њему је ово једанаеста књига пјесама, и о свима су се виђени књижевни критичари изјаснили врло лијепо. Рецензија књижевних листова за његове пјесме изјаснила се похвално, а неке су му пјесме преведене и на француски језик и компоноване.

И ова садашња најновија књига пјесама не изостаје од првих, ако им не предњачи. Пјесник је својим жанром тако изнио јунаштво и карактер неколико наших старих јунака, помоћу чијом је Црна Гора и одржала слободу, да му може служити за похвалу а данашњем нараштају за примјер.

У овој књизи опјевани су: Владика Раде, Петар Стеванов, Петко и Стојан Ковачевићи, Пеко Павловић, Јоле Пилетић, Драго Обренов, Миљан Вуков, Новица Церовић, Мато Радовић, Новак Рамов и Шутан Шоћ.

У мање стихова није се могло изнијети више истине о овим неумрлим борцима.

Пјесма о браћи Ковачевићима чини један еп, који се заиста може сматрати као огледало два див јунака и Србина. Он је подијељен у пет одјељака и свих пет сачињавају једну цјелину ритмом везану тако, да се овај еп може сматрати као један од најбољих у најновијој литератури нашој.

Књига је укусно израђена, на доброј хартији, а цијена јој је само 0·50.

Сваки, који осјећа благодарност према јуначким подвизима наших хероја, треба да ову књигу набави и ми је као такву топло препоручујемо. **Д.**

Велики земљотрес у Италији

У Италији се опет десио велики катастрофални земљотрес. Исти је задесио Катанију, у којој је пало жртвом неколико хиљада људских живота. У петак у вече између осам и девет сати владао је у Катанији и околини силан потрес, који је трајао само неколико секунада и поновио се три пута. За неколико секунада сравнио је са земљом три мјеста и под њиховим рушевинама је закопао безброј људских живота. Људске грађевине од камена и жељеза, које изгледају тако чврсте и тако јаке, уништене су у прах страшном елементарном силом. На више мјеста земља је попуцала. Жељезничке пруге и телеграфске везе су покидане. Због тога нема сасвим поузданих вијести о страшној катастрофи, која ће сигурно страшнија бити него што се то може видјети из неколико на брзу руку састављених телеграма. Према вијестима потпуно су уништена мјеста Липари, Венгриа и Јафарана. Свега веле има на 5000 жртава. Војно министарство одредило је 500 војника да иде да спасе што се још спасти може. Друштво Црвеног Крста послало је помоћну експедицију с 200 постеља и носила. У свима пострадалим мјестима прогласила је талијанска влада пријеки суд. Већ купе прилоге за пострадале. Талијански краљ је одмах приложио 100.000 перпера.

Дневник

Вратиле се. Њено Величанство Краљица вратила се јуче по подне са Њиховим Краљ. Височанствима Књагињицама Ксенијом и Вјером са Ријеке на Цетиње.

Народна Скупштина. Сједнице Народне Скупштине одложене су до 3. августа. У суботу прије подне народни посланици били су примљени од Његовог Величанства Краља, који им је захвалио на родољубивом раду. Господар је пред посланицима у неколико махова нагласио, да је много задовољан радом новоизабране Народне Скупштине, која је створила хармонију између народа, Круне и Владе и положила поуздане основе напретку Земље. Зажелио је да Скупштина у започетом правцу продужи свој корисни рад, јер Отаџбину у новим приликама очекују многобројни задатци.

Изјавио саучешће. Г. П. Пламенац, Министар Иностр. Дјела, изјавио је у име своје и Краљевске Владе овдашњем посланику Италије саучешће поводом жалости због жртава земљотреса на Сицилији.

† Јован Скерлић. Ономад је у Биограду преминуо професор српске књижевности на биоградском Универзитету др. Јован Скерлић. Српска књига смрћу Скерлићевом је много изгубила. Он је био њен одлични представник. Скерлић је био риједак марљив радник, који је српску књижевност задужио многобројним ваљаним радовима. У нашој млађој генерацији он је био најагилнији члан. Својим идеалима припадао је покрету, који је у духовну заједницу обухватио све јужно Словенство. Био је и народни посланик у биоградској Народној Скупштини, а по политичким убјеђењима припадао је странци самосталних радикала. Умро је млад у 37. години живота. Прије неколико дана био је на Његошевој прослави у Прагу, гдје је држао јавно предавање о књижевноме раду Владике Рада.

Нека му је вјечна успомена у српскоме народу!

Наш Министар Просвјете послао је Универзитету у Биоград телеграфским путем своје саучешће поводом преране смрти Скерлићеве.

Вијест о смрти Ј. Скерлића изазвала је у свијема круговима наше интелигенције искрену и општу жалост.

Црногорска Банка. Оштампан је извјештај о раду Црногорске Банке у њеној осмој пословној години 1913. Црногорска Банка савјесно врши свој задатак и већ је у велико оправдала повјерење, које се у њу полагало. Нарочито у вријеме потоња два рата и тешких новчаних и привредних криза, Банка је много користи донијела нашој земљи. У извјештају се вели, да је у читавој 1913. години пажња Црногорске Банке била једино и искључиво скренута на то, да се очува и одржи онај добар глас,

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE ĐURĐE CRNOJEVIĆ

који је Банка до тада била успјела стећи, и да тачно одговори својим обавезама у земљи и на страни, не доводећи тијем у питање свој опстанак. У октобру 1912. Министарство Финансија било је пустило у промет извјесну количину бонова, који су остали у оптицају цијеле 1913. године. Црногорска Банка је и ту учинила нашој отаџбини лијепијех услуга тијем, што је примањем бонова у неограниченој количини олакшала њихову циркулацију и појачала код појединаца повјерење у исте, које није увијек осигурано код папирног новца без покрића и са принудним курсом. Приликом повлачења ових бонова из саобраћаја Црногорска Банка ставила је на расположење Министарству Финансија и предала Главној Државној Благајни преко пола милијона перпера. Нарочито треба истаћи чињеницу, да је Црногорска Банка учинила знатне услуге Поштанско-телеграфском Одјељењу и допринијела редовном и тачном ликвидирању рачуна тога одјељења према иностранству, што би без сумње, због циркулације бонова, било знатно отежано. Па и у свакој прилици, кад год је Држава у потоњим данима мука долазила у новчане нужде, Црногорска Банка је, колико год могаше, притицала у помоћ. Њен рад и улога за вријеме ратова могу се назвати патриотским, и тијем је нашу отаџбину задужила само захвалношћу. У банчином извјештају каже се даља, да се почетак плаћања реквизиције дао одмах осјетити, те су се и мјенице почеле уређивати, а тијех примјера има и из онијех мјеста, гдје се реквизиција још није почела исплаћивати. Кад се узме у обзир ова готовост нашега сељака да тако хита да својим обавезама одговори и ако је ратом јако истрошен, што много говори у корист морала нашега свијета, онда — вели се у извјештају — и наши новчани заводи могу са поуздањем сачекати дефинитивни свршетак мораторијума, кад ће своја потраживања моћи повољно регулисати и свој рад на проширеној државној територији јаче развијати. У извјештају се помиње да је г. Министар Финансија прошле године упутио новчаним заводима питање, да ли би ради јачега кредита били вољни да се споје у један. Црногорска Банка радо је прихватила ту мисао. Цјелокупни обрт Банке у прошлој години био је П. 116,588.716. Чистог добитка Банка је у прошлој години имала 90.000 перпера.

Мио гост. У нашој средини од неколико дана борави г. Иво кнез Војновић, наш одлични пјесник.

Желимо му пријатан боравак у нашој средини.

Друштво Св. Владимира. На Цетињу је образован одбор, који је саставио правила Друштва Свети Владимир за издржавање и образовање сирочади погинулих ратника. Задатак је друштву, да се у границама могућности стара о издржавању и образовању сирочади погинулих ратника, и да их спреми за живот и створи им безбједни опстанак. Друштво ће овај задатак извршивати: бесплатним васпитањем и образовањем заосталог подмлатка погинулих ратника: спремањем сирочади за слободан позив у нашем народном друштву (нарочито за трговину, занате и привреду уопште); стварањем кредитног фонда, који ће питомце при ступању у слободан живот помоћи готовином и личном уштедом, и подизањем „Дома Св. Владимира", у којем ће та дјеца наћи одмјену пажњи очинској и љубави материнској. Правила друштвена потврдио је г. Министар Унутр. Дјела. Оснивање оваквог Друштва може се најтоплије препоручити, и оно ће без сумње у нашем народу наићи на повољан одзив.

Преминуо. Ономад је на Цетињу преминуо стари и уважени цетињски грађанин Илија Богданов. Покојник је припадао ономе реду наших грађана, који се одликоваху грађанским врлинама наших старијих генерација. Сахрањен је уз учешће многобројних пријатеља и поштовалаца из свијех пријестоничких кругова.

Бог да му душу прости!

Вријеме. Од неколико дана настало је ћудљиво студено вријеме са честим кишама, које много ометају пољске радове.

ТЕЛЕГРАМИ

Српски рекрути

Софија, 4 маја

Усљед дубоког узбуђења поводом крвавих догађаја у Ристовцу и Крагујевцу гдје су многобројни маћедонски рекрути били пушкарани, јер нијесу хтјели да положе заклетву као српски војници, — демократски посланик Наумов отпутовао је у Биоград да тражи одобрење да сам испита ствар. — Бечки Кор. Биро.

Грађанске и војне власти у Србији

Биоград, 30 априла.

Поводом интерпелације о неспоразуму између грађанске и војне власти, — Г. Пашић одговарајући Драшковићу, вођи самосталних радикала, изјавио је да нема никаквог неспоразума између грађанске власти и официрског кора. Само незадовољници су могли то истаћи, док је влада задовољна са држањем официрског кора. Скупштинска већина примила је изјаву Г. Пашића с одобравањем. — Биоградски Пресбиро.

Конкордат између Србије и Ватикана

Биоград, 30 априла

„Самоуправа" јавља да је између Србије и Ватикана постигнут конкордат. Католичка српска црква има право да се служи словенским богослужењем, а службени језик између Свете Столице и Србије биће италијански. — Нарочити извјештај.

Делегације

Будим-Пешта, 1 маја

У Одбору за босанске послове аустријске делегације, министар предсједник гроф Штирк истакао је велике стратегијске и економске интересе босанских жељезница које ће бити сграђене.

Устанак у Епиру

Драч, 2 маја

Арбанашкој Коресподенцији јављају са Крфа да се преговорима између Контролне Комисије и Епирота постигао споразум у више питања. — Бечки Кор. Биро".

Пренк Биб Дода

Беч, 2 маја

Пренк Биб Дода стигао је овамо. — Бечки Кор. Биро.

Драч, 5 маја

Пренк Биб Дода вратио се у Скадар. — Бечки Кор. Биро.

Грчка Краљевска Породица у Солуну

Атина, 2 маја

Грчка Краљевска Породица отпутовала је за Солун. — Бечки Кор. Биро.

Солун, 4. маја

Јуче су стигли овамо Краљ, Краљица, Књаз Александар и Књагиња Јелена. Приређен им је свечан дочек. — Бечки Кор. Биро.

Швихина парница

Праг, 3 маја

У парници коју је подигао за увреду части бивши посланик Швиха против Хелера, уредника „Народних Листи" ради једног чланка у којему се тврдило да је Швиха, за паре, потказивао полицији, — суд је ослободио Хелера, пошто су поротници једногласно изјавили да је Хелер доказао истину. — Бечки Кор. Биро.

Болест Франца Јосифа

Беч, 5 маја

Стање царевог катара и великих бронхија непромијењено. Кашаљ је мало попустио. Опште стање је задовољавајуће. — Бечки Кор. Биро.

Беч, 6. маја

Вечерашњи билтен о царевом здрављу саопштава, да је данас кашаљ био сувљи, опште стање потпуно задовољавајуће. — Бечки Корбиро.

Италијанска флотила у Драчу

Драч, 5 маја

Књаз Вилхелм примио је у аудиенцију књаза од Удине и официре италијанске флотиле. — Бечки Кор. Биро.

Турски парламенат

Цариград, 2. маја

Парламенат је отворен пријестоном бесједом у којој се износи хисториат балканских ратова и изражава нада у срећну будућност Турске. — Бечки Кор. Биро.

Пут Књаза Вида у Скадар

Драч, 2 маја.

Маршал Двора отпутовао је за Скадар да учини припреме за путовање Књаза Вилхелма у Скадар. — Бечки Кор. Биро.

Предсједник арбанашке владе

Драч, 2. маја

Туркан-паша, предсједник арбанашке владе и министар иностраних дјела, отпутовао је за Рим и Беч да конферише са министрима иностраних дјела. — Бечки Кор. Биро.

Окупација Арбаније

Биоград, 6. маја

У цијелој сјеверној Арбанији осјећа се живо агитовање, коме је циљ, да се арбанаси наведу, да изјаве бајаги њихове жеље, да их окупира Аустрија и Италија. Сва се средства употребљују да се што јаче рашири то агитовање, које међутим нема никаквог изгледа на успјех. — Биоградски Пресбиро.

Није било комитског напада

Биоград, 6. маја

Пресбиро је овлаштен да демантује телеграм „Пијемонта" по коме је чувени вођа комита Черноњев напао с четом од сто комита Неготин у Новој Србији и да се водила борба између комита и пограничне страже, што је све потпуно нетачно. — Биоградски Пресбиро.

Из Српске Скупштине

Биоград, 6. маја

У синоћној сједници Скупштине усљед препирке, која је настала између министра правде и Продановића, младо-радикала, сједница се морала прекидати неколико пута ушљед протеста младо-радикала и најпослије се морала свршити посред највеће ларме. — Б. Корбиро.

Туркан паша

Будим Пешта, 6. маја

Туркан паша приспио јуче и посјетио Берхтолда с којим је имао дугу конференцију. — Бечки Корбиро.

Судбина Есад паше

Драч, 6 маја

Јутрос се повела борба између холандешке жандармерије и личне страже Есад пашине. Кућа Есадова је бомбардована и бој се свршио заробљењем Есадовим, који се сада налази у затвору на „Сигетвару". — Бечки Корбиро.

Прва Никшићска Штедионица
У НИКШИЋУ
сада
Никшићска Кредитна Банка

намјерава да на своме имању у Никшићу подигне једну нову грађевину за канцеларије и друге потребе.

За тај циљ одржаће банчина управа у садањој својој канцеларији

своју другу офертапну лицитацију

на дан 18. маја о. г., пошто на првој која је одржана 20. априла о. г. није се успјело доћи до погодбе.

Сваки предузимач, који жели учествовати у овој лицитацији, дужан је предходно положити кауцију у износу 8000·— (осам хиљада) перпера у готову новцу или папирима од вриједности.

Кауција повратиће се истога дана свима предузимачима, а задржаће се само ономе, који предложи најповољнију понуду банци.

Оферте ће се реченог дана у четири часа по подне отворити у присуству предузимача.

У офертима ваља предузимачи споменути, да су им познати планови предрачун и услови.

Ако би двије најниже понуде биле случајно једнаке, онда ће следећег дана између та два понуђача наступити усмено малонадавање.

Управа банке задржава себи право одбијања свих понуда у случај не конвенирања истих.

Планови, предрачуни и остали услови могу се видјети сваког радног дана од 9 до 12 сати прије подне у банчином локалу, гдје им стоје и остала потребна објашњења на расположењу.

бр. 28, 1,2 **Управа Никшићске Кредитне Банке.**

Прва Никшићска Штедионица
У НИКШИЋУ
сада
Никшићска Кредитна Банка

посљедњи пут опомиње своје мјеничне дужнике, да што прије уреде своје заостале обавезе, које су усљед мораторијума остале неуређене.

Завод — да би колико толико помогао дужницима при уређивању мјеница, примаће само припадајући интерес.

Који дужник и поред ове опомене не уреди своју мјеницу, завод ће одмах по истеку мораторијума наплату исте предати суду.

бр. 25, 2,3 УПРАВА

Предсједник Обласног Суда у оставци
АЛЕКСАНДАР К. МАТАНОВИЋ
АДВОКАТ НА ЦЕТИЊУ

Наставља дугогодишњу адвокатску праксу. Заступа кривичне, цивилне, брачне и административне спорове. бр. 29, 1,3

Објава. Намјеран сам распродати један дио кућевног намјештаја. Ко је вољан купити нека се обрати потписаном.

Цетиње, 29. априла 1914 г.

Никола Р. Миниħ,
секретар министарства просвјете

бр. 26, 2,4

Оглас. — Јављам поштованој публици, да ћу за кратко вријеме премјестити мој кабинет на Цетиње.

Д-р Ристо Куслеф
зубни љекар.

бр. 23, 3,3

Ново отворена радња

Част ми је јавити поштованом грађанству, да сам поред моје садашње радње отворио још и кројачку радњу цивиле (уске робе) спрам моје садашње радње.

Поред цивилог одјела, израђујем и униформе за господу официре; гарантирам за солидност израде по најновијој моди; уз гаранцију дајем и на мјесечну одплату. Молим пошт. грађанство за што већу посјету.

С поштовањем
бр. 31, 1,3 **Блажо М. Маркуш.**

ПОМЕН

У недјељу 11. маја ове године, у 10½ сати прије подне, у цркви на гробљу. даваћемо четрдесетодневни помен нашем никад незаборављеном

† МИЛУ Ш. КАЛУЂЕРОВИЋУ

о чему извјештавамо родбину, пријатеље и познанике.

Цетиње.

У име ожалошћене фамилије:
бр. 30, 1,1 **ђакон Иво Калуђеровић.**

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE ĐURĐE CRNOJEVIĆ

Штампа Кр. Ц. Државне Штампарије

Власник и одговорни уредник проф. **Јован Николић.**